

talom, Preradović se pozabavio velikim vjerskim životnim idejama, prodro je u dubinu ljudskog srca, suočio se s problematikom života. Ako je sve izrazio na jednostavan način, nije umanjio dubinu tih problema. Možda je za komplicirane duše jednostavan i malen, ali to je pitanje njihova raspoloženja i ugla s kojeg promatraju velikog pjesnika.

Ovdje nas osobito zanima autentičan Preradovićev stav prema vjeri i Crkvi. Vjera u Boga služila je Preradoviću kao jedan od stožera na kojemu je izradio svoj značaj. A iz tog je značaja potekla i njegova poezija. Bio je, dakle, to pretežno religiozni značaj. Vjera mu je dala onu čvrstinu i vedrinu, onaj neodoljivi optimizam koji se žari iz njegovih djela. Razumije se, pjesnik je, i kao takav opisuje svoje raspoloženje, a ovo ne mora uvijek biti isto. Naći ćemo tekstova s naglašenim crnim izrazima kao da je pesimist, ali ta mjesta moramo promatrati u svjetlu integralno shvaćenog njegovog karaktera. „Ma s kojega stajališta gledali mi njegov odnos prema Bogu, on je, kao metafizička definicija njegova stava prema životu, potpuno jasan i uzvišen iznad svakog propagandnog ili vulgarnog tumačenja“ (str. 13).

Za Preradovićev odnos prema Crkvi treba imati na umu da, iako pobožan, nije bio upućen u problematiku crkvene nauke i uprave. On je zajedno sa Strossmayerom ostao vjieran sin Crkve, a bio je ponosan što je Strossmayer sin njegova naroda. Ako je izrekao pokoju gorku na račun „vječnog Rima“, to je plod ondašnjeg vrenja duhova, nedovoljnog lučenja geografsko-etničkog od idejnog i vjerskog područja. Kasniji događaji (bula Lava XIII o značenju slavenskog svijeta za Crkvu, štovanje sv. Cirila i Metoda, središnje pitanje oko „glagoljice“ itd.) bili bi, bez sumnje, raspršili te neznatne oblačice nepovjerenja.

Ne čudimo se da kao pjesnik nije prodirao u pravu situaciju jedne druge pomodne problematike ondašnjeg vremena. Odnosila se na crno prikazivanje uloge isusovačkog reda u Dubrovniku. Pjesnik je u „crno sjeme Lojolovo“ pošao za glasom ulice. Površno je pristao uz galamaše, a nije imao vremena ni da-

ra da stvar pogleda kritički. Zar su isusovci krivi za propast Dubrovnička? Možda bi se moglo reći da bi ih previše cijenio tko bi im dao tu moć u ono doba, jer upravo u Preradovićeva doba ni isusovci u Dubrovniku ni Dubrovnik sam nisu imali značenja kao nekada prije.

Studija završava vrlo značajnim mislima. Radi se o tome da je dr Maraković došao do obiteljske posmrtnice izdane od obitelji prigodom Preradovićeve smrti. Tu se čita kako je pjesnik umro „primivši sv. Otajstva umirućih“. Umro je, dakle, kao pravi vjernik. Može se doista reći da „konac djelo krasi“.

Suvišno je i spominjati da je ova studija vrijedna da zauzme mjesto u knjižnici svakog intelektualca. Možda bi bilo zgodnije da je tekst malo vidljivije razdijeljen prema sadržaju, jer je previše imati pred sobom 62 stranice teksta bez ikakvih podjela i skoro nikakvih jače istaknutih podnaslova u cilju lakšeg orijentiranja u čitanju teksta. Oko stranice 40. tome se nekako nastojalo doskočiti.

Popis Marakovićevih djela i rado-va upotpunjuje ovo izdanje i s obzirom na samog Marakovića. Za Preradovića i Marakovića možemo reći sa Stankom Tenšekom da odmicanjem vremena postajemo sposobniji potpunije i objektivnije ocijeniti neke od ljudi koji su dali svoj prilog hrvatskoj književnosti i hrvatskoj kulturi. J. K.

MARA SVEL-GAMIRSEK, *Legende*, izdalo Hrvatsko književno društvo sv. Cirila i Metoda, biblioteka „ZETVA“ br. 3, Zagreb 1969, str. 6—85 (90).

Nije li Turgenjev utisnuo previše molni akord u intonaciju ove svijetle pjesme? Smrt, bila ona obojena crnom ili bijelom bojom, ona je uvijek smrt. I ona daje ozbiljnu intonaciju svakom životnom pothvatu. Bez sumnje, čiste duše s njom se lakše pomiruju.

Ova je knjžica namijenjena onim evanđeoskim mališanima. Biblijski likovi crtaju se slikovito ali karakteristično. Dovoljno je pročitati napetost, unutarnju borbu koja se od-

razuje iz Jude Iskariotskog. A nije lako djetinjstvom opisati tu zamršenu dušu. Petar na sasvim oprečan način završava svoju burnu prošlost „sagnuvši glavu“ u suzama pokorničkog osjećaja.

Ima li teologija veze s ovom vrsti iznošenja biblijske istine? Ima, jer ona zna za djetinjstvo. Dapače, zna da se najdublje poniranje u misterije na kraju protanča u jednostavnost koju mogu dohvatiti samo jednostavne, djetinjske duše. One kojima je obećano da će vidjeti Boga.

Ovu knjižicu neka čitaju svi. Evandeoski jednostavne duše neće ni primijetiti da su u svom carstvu. On im je prirodan. KomPLICIRANE duše osjetit će nostalgiju za izgubljenim rajem. Ali i njima može dočimjeti puno koristi. Jer djetinjski put predanosti, jednostavnosti, čistoće srca nije nikomu zatvoren. Možda je, opran suzama, ljepši. U svakom slučaju on je jedini put prema sreći.

Razumije se, knjižica je namijenjena ponajprije našim najmlađima. Ovom vrsti literature Književno društvo sv. Ćirila i Metoda prikaže u pomoć svećenicima, duhovnicima, župnicima. Trebalo bi da se ta prilika iskoristi. Jer Providnost piše povijest spasenja i na taj način. J. K.

NOVINARSTVO, god. V, br. 1—2, 1969, izdaje Jugoslovenski institut za novinarstvo, Beograd.

Rado smo prihvatili ovo djelo za recenziju jer tretira prevažno pitanje u prostoru socijalnog života i djelovanja. Većina se članaka odnosi na problem komunikacionih sredstava. Uz tri sadržajna članka o „Osnovima i oblicima šunda“ (Dr Milan Ranković), o „Problemima modernizacije sredstava informacija“ (Stojiljko Stojiljković) i o „Značaju štampe za sprečavanje sredstava maloletničkog prestupništva“ (Dr Aleksandar Todorović) tu se nalaze brojne studije o sredstvima informiranja i međunarodnog sporazumijevanja kao i drugi istraživački, statistički i bibliografski podaci.

Kao moralist uspoređujem ovo značajno djelo s Koncilskim dekretima

o sredstvima društvenog komuniciranja (INTER MIRIFICA) te mogu reći da će ovaj dvobroj NOVINARSTVA izvrsno poslužiti kao informativni komentar spomenutog dekreta. Koncilski, naime, dekret prije svega ima pred očima duhovno-etički prostor. U tom smislu postavlja na prvo mjesto zahtjeve etičke vrednote objektivnog reda morala (br. 6) te poziva na svjesno vršenje dužnosti sve one koji snose odgovornost za plodove što ih čovječanstvo ubire od tih komunikacionih sredstava.

Čitajući pa i same kratke sadržaje članaka u ovom dvobroju, moralist će se naći na istom prostoru, u istom objektu, iako će njegova perspektiva biti malo različita. Možda ne bi upotrebljavao onaj oštar ton pisca o osnovama i oblicima šunda, ali negativne posljedice, tako vješto opisane u članku, potpuno su prihvatljive kao logična posljedica te destruktivne i patološke društvene pojave.

Razumljivo, pisci ostalih članaka prikazuju probleme u svjetlu deskriptivno-informativnih metodskih postupaka, prebacuju se i na međunarodni pozitivni moral, još doista vrlo nejasno formuliran, ali mi se čini da je naglasak što ga daje D. R. Mankekar na potrebu konstruktivnosti u odabiranju informacija od kapitalne važnosti. I drugi se pisci vraćaju na tu ideju, što je osobito vrijedno istaknuti.

Ne ulazeći u analizu pojedinih članaka, ističem da će ovaj dvobroj poslužiti socijalnoj etici i moralci kao dragocjena građa informativnog karaktera. Psihološka analiza stvara prikladan teren za etičke refleksije. U toj analizi nalaze se mnoge potvrde u prilog trajne vrijednosti općeljudskih etičkih načela. Poželjno je da ovakvih publikacija bude što više. J. K.

FRA VJEKO VRCIC, Biokovski župnik (Osvrti i refleksije). Imotski 1969. Cijena 8 d.

Iza Velebita, našeg hrvatskog najljepšeg gorja, dolazi kao drugo po redu Biokovo. Romantiku krša može samo onaj dovoljno asimilirati